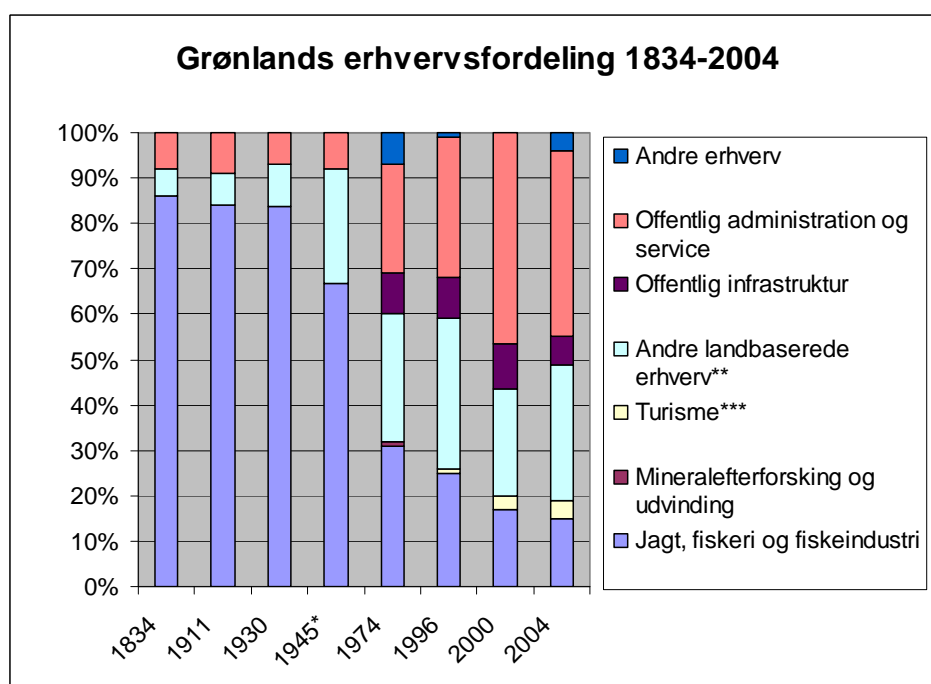

Er det grønlandske fangererhverv truet?

Forskningsprojektchef, cand.polit. Birger Poppel, Ilisimatusarfik

Den grønlandske fanger står som symbol på en levevis, der er – eller snarere har været dominerende i Grønland og det øvrige Arktis. Udviklingen af teknikker, redskaber og transportmidler til udnyttelse af de naturgivne ressourcer: primært hav- og landpattedyr samt fisk kombineret med en geografisk mobil og social fleksibel organisation har været afgørende for at inuit over en periode på 4.500 år har kunnet overleve under ekstreme klimatiske forhold og i øvrigt vanskelige eksistensbetingelser.

Kilde: Grønlands Styrelse 1942; Danielsen et al., 1998; Grønlands Statistik; M. Poppel, 2005
Note: *) inkl. medlemmer af husholdningen; **) inkl. Bygge- og anlægssektoren;
*** inkl. alle hoteller og restauranter

Ved folketællingen i 1834 var mere end 80 % af de erhvervsaktive beskæftiget med fangst. I 2004 var andelen af personer med fangst og fiskeri som hovedbeskæftigelse samt beskæftigede i fiskeindustrien faldet til under 20 % af de erhvervsaktive. En analyse (Rasmussen 2005) opgør antallet af personer med fangst og fiskeri som hovedbeskæftigelse til ca. 2.000, og prognoserne for erhvervet peger på færre i de kommende år. Samtidig er antallet af fritidsfangere vokset til ca. 8.000. Erhvervsfangere er per definition personer, som har fangst og fiskeri som hovedindtægtskilde, mens fritidsfangere er personer med fangst og fiskeri som bierhverv eller fritidsaktivitet.

Foto: Rang.gl

TAKUUK!

- Piniartutut aalisartutullu ilinniartunngorit allagartartaarlutillu
- Ilinniartitaaneq 1. august 2009 aallartissaaq Uummannami
- Ukiuni marlunni tunngaviusumik ilinni agaqqamissat neqeroortigaarput
- Ilinniakkamik nagitsiniaruit periarfissaqarputit
- 1. maj 2009 tikitsinnagu qinnuteqarit – najukkanni Piareersarfik saaffigiuk
- Paasisutissat: www.sunngu.gl

OBS!

- Nu kan du blive fanger og fisker med uddannelsesbevis
- Uddannelsesstart 1. august 2009 i Uummannaq
- Vi tilbyder 2 årig grunduddannelse
- Du har mulighed for videreuddannelse efter 2 år
- Ansøgningsfrist inden 1. maj 2009 – kontakt din lokale Piareersarfik
- Yderligere informationer: www.sunngu.gl

Announce i Sermitsiaq nr. 15, 2009: et forsøg på at rekruttere unge til fisker-/fangererhvervet.

Fortsætter afgang i erhvervet uden tilstrækkelig nyttilgang, vil faldet i antallet af erhvervsfagere (fagere med erhvervsbevis) betyde erhvervets langsomme hensygnen, med mindre der tages særlige initiativer til at tiltrække unge til erhvervet, og erhvervet gøres mere lønsomt set i forhold til alternativerne.

Kun erhvervsfangerne har lov til at fange kvoterede arter som f.eks. hvaler (hvidhvaler, narhvaler sildepiskere og finhvaler), hvalrosser og isbjørne. Sæler, en række fuglearter og i mange områder rensdyr og moskusokser kan også fanges af fritidsjægere.

Der fanges i dag ca. 150.000 sæler årligt. Skindene indhandles ligesom kødet til et lokalt indhandlingssted eller sælges på det lokale bræt (udendørs marked for fangstprodukter og fisk) eller til private. I det første tilfælde indgår fangsten som en del af markedsøkonomien, mens salg til private er en del af den informelle økonomi. Endelig indgår en del af fangsten i selvforsyningsøkonomien (kaldes også subsistensøkonomien) ved anvendelse i egen husholdning eller den gives som gave til familie og venner. For fritidsfangerne vil langt størstedelen af fangsten indgå i selvforsyningsøkonomien.

Fangstens økonomiske betydning

Godt 1/3 af alle grønlandske husholdninger angiver, at halvdelen eller mere af husholdningens forbrug af kød og fisk er fanget/fisket af husholdningen selv. Egen fangst erstatter således køb af primært importerede fødevarer (Poppel 2007). Samtidig udbydes et bredt sortiment af produkter fanget og fisket i Grønland i butikkerne, hvilket betyder, at en betragtelig del af de kød- og fiskeprodukter, der konsumeres i Grønland stammer fra landets egen produktion. Det betyder, at fangst og fiskeri får en stor betydning for den samlede grønlandske økonomi og ikke mindst for de mindre bosættelser.

Også for den samlede grønlandske økonomi har fangsten betydning. Det samlede årlige bidrag til den grønlandske økonomi fra professionelle såvel som fritidsfangere er ca. 400 mio. kr. – heraf knapt 200 mio. fra den informelle økonomi (eget forbrug, gaver og salg til private) og godt 200 mio. kr. fra den formelle økonomi. At det også kræver økonomiske ressourcer for at kunne fange og fiske understreges af, at professionelle og fritidsfangeres investeringer i 'produktionsfaktorer' som f.eks. jagtredskaber/-udstyr i 2004 androg 265 mio. kr. (Rasmussen 2005)

Fangstens ernæringsmæssige betydning

Den traditionelle grønlandske kost er kilde til vigtige næringsstoffer som protein, A-vitamin, D-vitamin, jern, zink, kalium, fosfor, selen og Omega-3 fedtsyrer (AMAP 2003).

Godt 2/3 af de grønlandske husholdninger oplyser at mindst halvdelen af deres kost stammer fra traditionelle (grønlandske) kød- og fiskeprodukter (Poppel 2007).

Fangstens sociale, kulturelle og identitetsmæssige betydning

På trods af det grønlandske samfunds modernisering og den ændrede erhvervsstruktur har fangst og traditioner knyttet hertil stadig betydning socialt, kulturelt og for den moderne grønlandske identitetsfølelse:

- 88 % af den grønlandske befolkning anvender traditionelle færdigheder, de lærte som børn eller har tilegnet sig som voksne (f.eks. at klare sig i naturen, at fange, fiske og tilberede fangst dyr og fisk).
- 90 % af de grønlandske husholdninger angiver, at de inden for de seneste 12 måneder har modtaget fiskeri- og fangstprodukter som gave;
- en række aktiviteter knyttet til fangerkulturen: 'fangst og fiskeri'; 'opfattelse af naturen'; 'at spise grønlandsk mad'; konservering af kød; 'indsamling af bær og planter' angives af mellem 79 % og 97 % af grønlænderne som vigtige i forhold til deres identitet som grønlændere.
- tilfredshed med den mængde fisk og fangst dyr, der er til rådighed lokalt og tilfredsheden med kombination af produktive aktiviteter har væsentlig betydning for den enkeltes tilfredshed med sit liv generelt. Tilfredsheden med livet generelt i bygder og yderdistrikter, hvor fangst ofte er af central betydning, er på samme niveau som i byerne. (Poppel et al. 2007) (Poppel og Kruse 2009)

Integration af markeds- og subsistensøkonomien

Resultater fra Analysen af Fangererhvervet i Grønland og Den arktiske Levevilkårsundersøgelse, SLiCA dokumenterer, at kombinationen af egen fangst og fiskeri med indtægter fra lønarbejde/selvstændig erhvervsvirksomhed for mange husholdninger er nødvendigt for at få økonomien til at hænge sammen. Ikke mindst på steder hvor lønnet arbejde på den ene side er begrænset, og hvor pengeindkomst på den anden side er nødvendig for at kunne investere i og vedligeholde de produktionsmidler (båd, slæde mm) og redskaber, der er nødvendige for fangst og fiskeri (Poppel og Kruse 2009).

De erhvervmæssige, økonomiske, sociale, kulturelle og politiske forhold i Arktis er undergået voldsomme ændringer siden 2. verdenskrig. Klimaændringer har inden for en kortere årrække været med til at sætte turbo på de hastige omvæltninger af livsbetingelser og levevilkår. Således har den globale opvarmning allerede haft konsekvenser - f.eks. for inughuit i Nordgrønland, hvis mulighed for fangst fra isen bliver vanskelig på grund af ustabil havis, og mange fangere giver udtryk for, at vejret og vejrændringer bliver stadig vanskeligere at forudsige. Samtidig er grænsen for et givtigt hellefiskeri rykket længere nordpå og har muliggjort en øget indtjening hos fiskere i Uummannaq og Upernavik.

De menneskeskabte klimaændringer, vil bl.a. betyde yderligere afsmeltning af indlandsisen og mere ustabile sæsoner. Etablering af nye miner, udvinding af olie- og naturgas og f.eks. åbning af

nye skibsruter, når isforholdene i de arktiske have tillader det, vil betyde yderligere pres på den kombination af subsistens- og markedsøkonomiske aktiviteter, der danner grundlaget for den fremherskende levevis blandt oprindelige folk i Arktis og for mange grønlandske husholdninger – primært i Nord- og Østgrønland.

En levevis som ikke eksisterer af nød eller alene pr. tradition, men i høj grad synes at være et udtryk for enkeltpersoners og husholdningers valg, og som er af betydning for livskvaliteten for de pågældende er tydeligvis under pres.

Hvis målet for politisk virksomhed ikke mindst er at sikre borgerne livskvalitet, og hvis diversitet ikke alene skal gælde for planter og dyr, men også mennesker og samfund i Grønland og det øvrige Arktis, vil de kommende år stille ekstraordinært store krav til afklaring af de overordnede samfundsmæssige mål for udviklingen i Arktis – til håndteringen af klimænderingerne og deres konsekvenser og til forskellige erhvervsstrategier. Det er ikke alene et antal arbejdspladser, men en livsform, der er på spil.

Kilder:

AMAP (2003). AMAP assessment 2003: Human Health in the Arctic. Arctic Monitoring and Assessment Programme. Oslo, Norway.

Danielsen, Mogens, Thomas Andersen, Thorkild Knudsen, Olafur Nielsen (1998): Mål og strategier i den grønlandske erhvervsudvikling. Sulisa, Nuuk. Grønland.

Poppel, Birger, Jack Kruse, Gérard Duhaime, Larissa Abryutina (2007): *Survey of Living Conditions in the Arctic: SLiCA Results*. Anchorage: Institute of Social and Economic Research, University of Alaska Anchorage.
www.arcticlivingconditions.org

Poppel, Birger, Jack Kruse (2009). The importance of a mixed cash- and harvest herding based economy to living in the Arctic – an analysis based on Survey of Living Conditions in the Arctic (SLiCA). I: Valerie Møller and Dennis Huscka (editors): *Quality of Life and the Millennium Challenge: Advances in Quality-of-Life Studies, Theory and Research*. Social Indicators Research Series. © Springer Science+Business Media B.V.

Poppel, MarieKathrine (2005): Barrierer for grønlandske mænd på arbejdsmarkedet. I: Carlsen, Aksel V. (red.) *Arbejdsmarkedet i Grønland – fortid, nutid og fremtid*. Ilisimatusarfik, Nuuk. Grønland.

Rasmussen, Rasmus Ole (2005): *Analyse af fangererhvervet i Grønland*. Udført for Grønlands Hjemmestyre, Direktoratet for Fiskeri og Fangst. Nuuk. Grønland.